

TÁRKI

Budapest II. Frankel Leó u. 11.
Fax: (361)-135-9600

1992-ben a TÁRKI két paneljellegű vizsgálatot indít el: a HÁZTARTÁS-kutatás 2000 fős országos reprezentatív lakásmintán, a MOBILITÁS-kutatás 2 x 1500 fős országosan reprezentatív egyéni mintán készül.

A HÁZTARTÁS-minta lakásmintája a KSH-ban készült. A mintakeretek az 1990. évi népszámlálás adataira épültek. A lakásminta kialakítása négy lépcsőben történt: Megye, település, népszámlálási számlálókörzet, lakás. A megye-rétegek kialakítása után került kiválasztásra a mintába kerülő 11 megye (és Budapest). A településeket 8 lakásszám szerinti kategóriába osztva alakult ki a települések rétegzése. A körzeti rétegek biztosították, hogy a mintába a különböző jellegű város-, illetve településrészek is bekerüljenek.

A minta készítésének fázisai:

(1) A lakásszámok alapján a minta elosztása a településnagyság-kategóriák között, majd ettől függetlenül 11 megyecsoportra.

(2) Az így kapott két széleolvasás figyelembevételével történt a minta elosztása megyecsoportokra és a településnagyság-kategóriákra.

(3) Az, hogy az adott településnagyság-kategóriából adott megyében hány település kerüljön be, több szempont együttes figyelembevételével történt.

(4) Ennek meghatározása után a mintába kerülő települések az adott megyében és az adott településnagyság-kategóriában egyszerű véletlen mintavétellel lettek kiválasztva.

Az egyéni minta (MOBILITÁS-kutatás) kérésünk szerint ugyanazon a településmin-tán készült, mint amilyen a lakásminta, nem és 7 korcsoport szerinti bontásban.

*

MEDIÁN KÖZVÉLEMÉNY- ÉS PIACKUTATÓ KFT.

1538 Budapest, Pf. 551
Telefon: 176-7876 Telefax: 176-7140

Tisztelt Replika!

Megtisztelő felkérésedre az alábbiakban tájékoztatom a *Replika* nyájas olvasóit a Medián mintavételi eljárásról.

Rendszeres omnibuszfelvételeink a 18 éves és idősebb népesség 1200 fős mintáján készülnek. A mintát négylépcsős véletlen-eljárással állítjuk elő, a következő módon:

(1) Számítógépes program segítségével kiválasztunk az ország területén 120 mintavételi pontot (körzetet), amelyek gyakorlatilag kisebb és közepes települések egészét vagy nagyobb városok kerületeit, körzeteit jelentik;

(2) az egyes mintavételi körzetekben meghatározunk egy kiindulópontot a kérdezőbiztos számára. Ez kisebb településeken egy jól azonosítható épület/intézmény (pl. posta, templom, kocsmá, nagyobb településeken pedig térkép alapján véletlenszerűen kiválasztott utcasarok);

(3) a kérdezőbiztosok a kiindulóponttól szigorú algoritmus szerint (ügynevezett véletlen sétával) jutnak el a mintába kerülő háztartáshoz;

A MAGYAR KÖZVÉLEMÉNYKUTATÁSRÓL

(4) a háztartás felnőtt tagjai közül a kérdőíven előre meghatározott véletlenszám alapján egy mátrixból (úgynevezett Leslie Kish-kulcs) kiválasztják a megkérdezendő személyt.

Az omnibuszok és egyéb országos reprezentatív felmérések mellett számos közvélemény- és piackutatást végzünk speciális (egyres foglalkozási, fogyasztói stb. csoportokat reprezentáló) mintákon. Ezekben az esetekben a feladathoz alkalmazkodó mintavételi eljárást alkalmazunk, például kvótás mintavételt. Amennyiben rendelkezésünkre áll az alapsokaság (például egy újság előfizetői) teljes listája, rendszerint egyszerű véletlen mintavétellel dolgozunk.

Egyes indokolt esetekben a mintákat súlyozással korrigáljuk, rendszerint az iskolai végzettség valóságos megoszlása alapján. Nálunk is tapasztalható ugyanis az a világszerte ismert jelenség, hogy a mintákban torzulás mutatkozik a magasabb iskolázottság irányába. Egyéb vonatkozásban mintáink kielégítőnek látszanak. A hazai gyakorlatban eddig két alkalom volt a mintavétel megbízhatóságának "éles" tesztelésére, az 1989-es népszavazás és az 1990-es parlamenti választás. Akik figyelemmel kísérik a kutatási eredményeket, emlékezhetnek, hogy a Medián mindkét esetben jól vizsgázott.

Most aztán majdnem minden titkunkat kitergettem. De ha belegondolok (és felteszem, hogy módszereink értékesek és "ellopandóak"), nem is olyan nagy baj, ha az ilyen tapasztalatátadás általában is javítja a kutatások szakmai színvonalát és ezáltal társadalmi tekintélyét. Na, meg úgy is van még ennek a szakmának elég "csínja-bínja", amelyek birtoklása biztosítja, hogy helytálljunk az élesedő versenyben.

Budapest, 1992. március 12.

Baráti üdvözlettel:
Hann Endre
(s. k. aláírás)

*

HUNGARIA LTD MEMRB MAGYAR PIACKUTATÓ IRODA K.F.T.

Keleti Károly u. 30-32. 2nd Floor 1024 Budapest
HUNGARY
Tel/Fax: 1350072

Kedves Szerkesztő Úr!

Köszönöm február 11-i levelét és a benne felajánlott publikációs lehetőséget. Úgy vélem azonban, hogy cégem alig egyéves piackutatási tevékenysége nem tett szükségessé olyan specifikus mintavételi eljárást, amelyről érdemes lenne lapjukban beszámolnunk.

Budapest, 1992. február 19.

Szívélyes üdvözlettel:
dr. Szecskó Tamás
(s.k. aláírás)
kutatási igazgató

A MAGYAR KÖZVÉLEMÉNYKUTATÁSRÓL

MODUS GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI MARKETING TANÁCSADÓ KFT BUSINESS AND SOCIAL MARKETING CONSULTING LTD

Budapest 1135 Frangepán u. 50—56.
Tel: 1 29-7682, 252-0740, 131-0909/286 mellék;
Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. No: 208-11 895

Köszönettel vettük 1992. 02. 10.-i levelüket.
A kért tájékoztató anyagot rövid időn belül megküldjük az Önök címére.

Budapest, 1992. március 5.

Üdvözlettel:
Kovács Katalin
(s. k. aláírás)

*

SZONDA IPSOS Média-, Vélemény- és Piackutatás

1081 Budapest
Köztársaság tér 3.
Tel.: 113-9895
Fax: 113-8463

Kedves Örkény Antal!

Levendel Ádámnak címzett leveledben rövid összefoglalást kérsz a közvéleménykutatásainkhoz használt minták kiválasztási eljárásáról. Kérésednek szívesen eleget teszünk. Még csak üzleti titok sincs abban, ahogyan mintáink készülnek, mivel 1975-től kezdve mi készítettük a Magyar Közvéleménykutató Intézet, majd később a TÁRKI és jó néhány más empirikus társadalomkutatásban érintett szervezet országos reprezentatív mintáit és ezekről részletes leírások készültek.

Most pedig a muntavételi eljárásról:

Valószínűségi mintavételi módszert (probability sampling) alkalmazunk. A minta koncentrált, területileg reprezentatív, kétlépcsős, arányosan rétegzett kiválasztási eljárással készül, ahol az első lépcsőt a mintába kerülő települések, a második lépcsőt az e településekről mintába kerülő személyek kiválasztása jelenti.

A településminta kiválasztásánál cél, hogy a mintakeret hűen tükrözze Magyarország településeinek érvényes közigazgatási struktúráját és arányosan reprezentálja az ország településhálózatát.

Elsődleges szelekciós ismervünk az ország népességének megyék szerinti, azon belül kialakított kategóriák szerinti megoszlása.

A besorolásnál többféle kategóriarendszert is használunk, azon kutatási céloktól függően, melyhez a minta készül. Ez lehet nagyléptékű, de igen részletes bontású is, esetenként némely településtípust súlyánál jobban vagy kevésbé számításba vevő.

A MAGYAR KÖZVÉLEMÉNYKUTATÁSRÓL

Ennek a kategóriarendszernek alapján számítjuk ki a mintába kerülő személyek számát, valamint a mintatelepülések számát.

A konkrét mintatelepülések kiválasztásához szükséges volt kidolgozni olyan indikátorváltozókat, melyek segítségével leképezhetők a legfontosabb társadalmi-gazdasági dimenziók.

Az indikátorrendszer előállításának alapjául a népszámlálás adatai szolgáltak.

A népszámlálási adatoktól kiválasztott és képzett közel 50 változóval többváltozós elemzéseket végeztünk, hogy megismerjük azokat az indikátorváltozókat, melyek a legjellemzőbben leírják a településszerkezet multidimenzionális struktúráját.

A mintába kerülő települések kiválasztásához egy olyan – saját fejlesztésű – számítógépes optimalizáló programot alkalmazunk, ami a megadott paraméterek szerint a településmintát leginkább "hasonlatossá" teszi az ország településhálózatához.

A mintaválasztás második lépcsője a mintába kerülő személyek kiválasztása a mintakeret által meghatározott településekről a teljes véletlenszerűség biztosításával történik.

A minta ellenőrzése kétszintű. Először az elkészült mintakeretet ellenőrizzük különféle statisztikai próbákkal. A második ellenőrzési szinten a lekérdezett minta adatait illeszkedéspróbáknak vetjük alá, a reprezentálni kívánt alapsokaság megfelelő paramétereivel.

Szívélyes üdvözzettel:

Sterk Péter

(s. k. aláírás)

*